

Nr 195.

Av herr Lindhagen, om övervägande, i vad mån juridiska personers handlingar böra underkastas offentlighet.

I två föregående motioner (nr 193, 194) har föreslagits ett lagfästade av kommuners och vissa stiftelsers handlingars offentlighet. Därvid kan emellertid eftertanken icke stanna och den kommer i tidernas längd icke heller att göra det.

Problemet omfattar i själva verket alla så kallade juridiska personers förhållanden. Genom att de med så ringa fog tilldelats namnet "personligheter" och på grund av den blinda makt, som de utöva på grundval av de styrda massor av personligheter och ekonomiska värden som gå i deras ledband, hava de allt mer börjat tillvälla sig anspråk och erkännande av samma frihet och okränkbarhet, som enligt naturens lagar måste tillkomma de av naturen skapade verkliga personerna eller individerna. De juridiska personligheterna äro konstprodukter av statens lagstiftning. Deras rättigheter och skyldigheter måste därför kunna övervägas och rättas med särskild omtanke. De böra allra minst få tjäna skumrasket och det fördolda spelet inom detsamma om människornas öden. Det är både klokt och statsmakten värdigt, att dessa konstprodukter, som hava så lätt att urspåra, få följas i sina vandringar av offentlighetens ljus.

Givetvis kan även här en åtskillnad göras mellan olika juridiska personer med hänsyn till det verkliga behovet av en kontroll. Under de flesta förhållanden måste även rimliga undantag medgivas från handlingarnas offentlighet för att skydda även juridiska personer i deras lojala verksamhet från illojal konkurrens och oredliga förehavanden. Kvar står i alla fall den principiella befogenheten av de juridiska personernas kontrollerande, vilket sker bäst och billigast genom ett lagfästade av deras handlingars offentlighet. Särskilt gäller detta om *banker, försäkringsanstalter m. fl. dylika inrättningar*, av vilka den stora allmänhetens väl och ve i så hög grad bero och mot vilka den behöver skyddas icke minst för den ekonomiska uppskörtning, som dock till sist är aktiernas och obligationernas livselexir och även måste vara det.

En begynnande uppmärksamhet har i lagstiftningen redan ägnats denna angelägenhet genom stadgandet om den föreskrivna förteckningens över aktieägarna publicitet. Detta är dock alldeles för litet och man kan förmoda, att lagstiftningen redan för länge sedan haft tillräcklig anledning att gå vida längre.

Det hemställles således,

att riksdagen ville anhålla, att regeringen måtte — utöver vad i motionerna nr 193 och 194 ifrågasatts — jämväl överväga, huruvida och i vad mån övriga s. k. juridiska personers handlingar böra underkastas offentlighet, samt för riksdagen framlägga det förslag om tillägg till tryckfrihetsförordningen, som av detta övervägande kan föranledas.

Stockholm den 20 februari 1925.

Carl Lindhagen.
